

„DE DARDE KLOKKE”

Drie maandeleks tiedschrift veur Ommen

Redaktie commissie:

M. Makkinga

H. Makkinga

Redaktie adres:

Gasthuisstraat 22, Ommen

Utgave van de Gemlenshop

van Oll Ommer

Veur betaling

van abonnemementen:

Giro no. 30 43 554

(t.n.v. „De Darde Klokke”, Ommen)

VAN OLDS OW ADRES

Sinds 1908

**VAN EERTEN'S
BOEKHANDEL**

**ONDERLINGE BRANDWAARBORGMIJ.
„Ommen” Vrijthof 2 - tel. 2735**

— — — Lid NOVO groep — — —

Voor al uw verzekeringen naar uw
plaatselijke onderlinge verzekerings
maatschappij.

Vraagt vrijblijvend inlichtingen.

Autoverz. - Brandverz. - Stormverz. -
Overlijdensrisicoverz. etc. tegen lage
premies.

Ziekenvervoer

TAXI

1724

2200

(05291)

Exclusieve bruidstoetverzorging

Ambulancedienst - Rouwvervoer

Chevron-Servicestation

Reparatie-afd. alle merken auto's

Autoshop - Autowasserette

STEEN

OMMEN, JULIANAstraat 22

Onze specialiteit:

SPEENVARKEN v/h SPIT

bij kaarslicht, dans en muziek.

HOTEL - RESTAURANT

stegeman

dir. eig. Fam. G. v.d. Lest

tel. 05291 - 1941

H. BAKKER

MAKELAAR — TAXATEUR

onroerende goederen

(lid N.B.M.)

Kantoor Vrijthof, Telefoon 1032

Privé : Stationsweg 17, Telefoon 1665

OLDEMAN

Hofleverancier

KEUZE UIT RUIM

2000 GOUDEN SIERADEN

Brugstraat 20 — Ommen

Goat, aj een fietse wilt kopen noar een **GOED**
en betrouwbaar adres. Woar ze dan de joaren
noa de koop ok veur oe kloar stoat met road
en doad.

Een begrip op het gebied van twee wielers.

Woar kôj dan better terechte dan bij

P. LUB

Barmerstroate 1, ie weet wel tegenover
't postkantoor, Telefoon 1470

**HUBO HELPT
'N HANDJE**

DOE HET ZELF MARKT
Schurinkstr. 32, Ommen

Uw adres voor
alle soorten vis

URKER VISHANDEL

J. POST

Bouwstraat, Ommen

Slagerij KRUKKERT
VOOR EEN LEKKER STUKJE VLEES

Brugstraat 26 - Ommen - Tel. 1359

HEBT U TROUWPLANNEN . . .
VOOR UW HUWELIJSREPORTAGE

foto **Leo Smelt**
UW SPECIAALZAAK

Ommen
Stationsweg 2, Telefoon 2605
Hardenberg
Voorstraat 1, Telefoon 2311
Vriezenveen
Westeinde 85, Telefoon 1244

Bij
GROOTENHUIS
in de Brugstraat staan
ROOKARTIKELEN
EN SNOEP Telefoon
als steeds paraat! 05291-2717

ANTIEK

o.a. meubels, koper, tin, ijzer, glas
en aardewerk.

TEVENS INKOOP

STEGEMAN
Gasthuisstraat 17, Ommen, Telefoon 1815

Voor al uw fotowerk naar:

foto film TER HAAR

Vrijthof 8
Tel. 1860 — Ommen
Grammofoonplaten elk genre

★ **TASSEN**
★ **KOFFERS**
★ **ENZ.**

Hurink

★ **SPELLEN**
★ **PUZZELS**
★ **ENZ.**

Brugstraat 21 — Ommen

SPECIAALZAAK - SPEELGOED - LEDERWAREN

OMMEN oud en mooi
MODERNA nieuw en modern

S
T
O
M
E
R
IJ

Chem. reinigen
MODERNA

SCHURINKSTRAAT 30 A
 TEL. 1360 — OMMEN

AUTOBEDRIJF

J. SCHOLTEN b.v.

Hammerweg 3-5, Ommen, Tel. 1140

Algemeen onderhoud, Controle
 Koelsysteem, Motor Tune-up, Rem-
 men service, Wielen uitlijnen,
 Wielen Balanceren, Koplampen
 controle, controle en Verkoop Ban-
 den, Shell Service.

**Onderhoud van Bumper tot Bumper
 met Ultra moderne apparatuur**

HOTEL CAFÉ RESTAURANT

Het Zwarte Paard

Zalen voor al uw feestjes.
 Geen zaalhuur.

JOHAN HEGEMAN

Kruisstraat 8, Ommen
 Tel. 05291 - 1626

Supermarkt L. WIND

Voor Brood en Banket en Kruidenierswaren

Maar ook voor **H O M M E S**
 Vlees en Vleeswaren

Dr. A. C. v. Raaltestraat 6.

ELEKTRO - TECHNISCH BUREAU

Voor al uw elektrische installaties van nieuw- ver-
 bouw en onderhoud enz.

Nu ook inbraak beveiligingsinstallaties.

Demonstraties mogelijk na afspraak.

Ommen 05291-1622 — Hellendoorn 05486-54190

Café Weertman

van ouds genoemd

nog steeds geroemd !!

Markt 18, Ommen, t/o postkantoor, Tel. 1364

Voor 1e kwaliteit **Vlees en Vleeswaren**
 (vers van het mes)

Slagerij A. van LOHUIZEN

Kerkplein 8, tel. 1457

Ommen

Oegema

D. A. C. v. Raaltestroate 2
 Ommen - Telefoon 1643

An't horloge ken ie de drager

Kies ow horloge daorömme met
 zörge en loat oe roaden deur de
 Vakman!

RADIO WESTERMAN

Gasthuisstraat 5, Ommen, telefoon 1406

EXPERT - GRAETZ - AKAI - PIONEER - MARANTZ - PHILIPS - SASUI

Het adres voor diervoeders,
en -benodigdheden, aquaria,
hengelsportartikelen enz. enz.

Fa. M. J. ten Hove

Gasthuisstraat 14, telefoon 1176

PEUGEOT

Autobedrijf Karsten B.V.

Stationsweg 24 - OMMEN

Telefoon (05291) 1471

Postgiro 85 51 50

Amrobank 45.90.03.666

Voor de betere merken **RIJWIELEN** en
BROMFIETSEN is uw adres: Van der Meer.
U weet: wij werken met bekende merken, o.a.
Gazelle, Simplex, Empo en Batavus.

Bromfietsen: Kreidler Florett, Peugeot, Berini, Batavus en Sparta.

H. VAN DER MEER

Schurinkstraat 18-20 - Ommen - Tel. 1469

Garage

OOSTENDORP

V.W. — AUDI - N.S.U. DEALER

SCHILDERSBEDRIJF

J. M. SIERO

Baron v. Fridaghstraat 3, telef. 1971

VAN DER BEEK

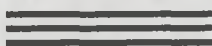
SINDS 1854

voor al uw

**DRANKEN,
SIGAREN,**

**SIGARETTEN,
LECTUUR enz.**

Brood Gebak Koeken en Koekjes uit de beste grondstoffen bereid
dus prima kwaliteit vroeger en nu
nog steeds bij: **DE ECHTE WARME BAKKER**

Bakkerij Makkinga

I N H O U D .

1. Ommen jubileert - M. Makkinga.
2. Ommen in de historie - G. Steen.
3. Weer in volle glorie - D. Makkinga.
4. De Arendshorst te Varsen - J. Lucas.
5. Vertrouwen - E.H. Timmerman.
6. De stadsmuren van Ommen - M. Makkinga.
7. Legende van de Hongerige Wolf - G. Steen.
8. Regeling marktgelden 1856 - J. Lucas.
9. Rijmen op namen - G. Steen.
10. Wies mi'j de weg - G. Steen.

augustus 1973.

Ommen jubileert.

Op zaterdag 25 augustus 1973 is het 725 jaar geleden dat Ommen stadsrecht kreeg. Een begrip dat veel meer inhoudt doordat men de naam Stad mocht gebruiken. Wij zullen er hier niet verder op ingaan. Elders in dit nummer is er wel iets over geschreven. Wij werden vrij, wij mochten eigen overheden kiezen. Onze stedelijke democratie - hoe beperkt ook - werd geboren. Alle reden om feest te vieren. Dat doen wij - die van liefde tot de kleine Stad aan de Vecht blaken - met dit feestnummer van "De Darde Klokke".

+ + + + +

Er is in dit jaar meer reden om feest te vieren. Want het is ook 50 jaar geleden dat de gemeenten Stad-Ommen en Ambt-Ommen werden samengevoegd. Een samenvoeging die wel de naam "Stad" deed verdwijnen, maar toch ook - zij het ten dele - herstelde wat voor 725 jaar werd verbroken, n.l. de eenheid met de omliggende buurtschappen die eigenlijk bij ons behoren.

Het is ook 50 jaar geleden dat de Padvinderij naar Ommen kwam en zich op "Ada's Hoeve" vestigde. Het eigenlijke begin van het Ommer toerisme. De éénwording der beide gemeenten gaf bestuurlijke kracht. Het toerisme werd een bron van welvaart. Wij mogen dan ook gerust feest vieren in een bloeiend Ommen.

+ + + + +

Dit nummer is omvangrijker dan gewoonlijk. En nog kon niet alle kopie worden geplaatst. Ons tijdschrift doet het goed. Een stijgend abonentental, kopie in overvloed en steeds meerderen die schrijven. Wij hebben maar één klacht. Een klein aantal abonnees heeft voor 1973 nog niet betaald. Wij herhalen nog even: wie in de kom van Ommen woont betaalt f. 2,50 per jaar; daarbuiten betaalt men f. 3,50, omwille van de portokosten.

Betaling uitsluitend door storting of overschrijving bij de Rabo-bank aan de Bouwstraat. Giro 816712.

Losse exemplaren van dit nummer kosten f. 1,25.
Betaling bij de Rabo-bank! Geen briefjes sturen.
Wie betaalt ontvangt wat betaald is.
Moge dit zakelijk slot uw feestvreugde niet bederven.

De redaktie.

- + - + - + -

Ommen in de historie.

Deze beknopte geschiedenis van de stad Ommen vangt aan bij de tijd waarvan ons een en ander uit geschreven bronnen bekend is geworden. Vanzelfsprekend is de geschiedenis van deze streek, en dus ook van Ommen, veel ouder. Wat daarvan bekend is, danken wij aan mensen, die de bodem hebben onderzocht en uit de daarbij tevoorschijn gekomen voorwerpen uit de steen-, brons- en ijzertijden een verantwoorde theorie hebben opgebouwd.

- - - - -

De geschiedenis van deze tijd, de préhistorie, zal in een volgend nummer van dit blad worden beschreven door een deskundige op dit gebied, de heer M. Gerrits.

- - - - -

Wij kunnen aannemen dat zich langs de oevers van de Vecht reeds zeer vroeg mensen hebben gevestigd. Deze bewoners leefden van wild- en visvangst en beoefenden de landbouw in zijn primitiefste vorm. Hun aantal nam toe en men zocht meer en meer elkanders gemeenschap. Men vormde woonkernen, waaruit langzamerhand de buurtschappen ontstonden. Die maatschappij was toen nog een onsamenvattend geheel. Iedere buurtschap leefde op zichzelf. Men gebruikte de gronden gezamenlijk onder de naam van marke of mark.

te, doch de eigenaars van z.g. vrije hoeven vormden het bestuur van zo'n marke.

Op de "brink" werd regelmatig de "holtspraak" of "holting" gehouden. Hier werd de "marke- of boerrichter" gekozen en werden belangrijke beslissingen genomen, die door de "markeschrijver" in het "markeboek" werden opgetekend.

Die buurtschappen vormden samen het "Ommer kerspel". Oorspronkelijk was Ommen niets meer of minder dan de andere marken aan de Vecht. Dat Ommen zich in steeds toenemende mate kon ontplooiën boven de andere marken heeft het alleen aan zijn gunstige ligging te danken. De zandrug n.l. die door de moerassen een mogelijkheid bood tot verkeer tussen de Lemelerberg en Drenthē, kruiste op een bepaalde plaats de Vecht en vormde daar een doorwaadbare plaats. Op deze kruising van een belangrijke water- en zandweg vestigden zich steeds meer mensen. Al vroeg ontstond hier een nederzetting als kern van een bepaald gebied.

De Bisschop van Utrecht, die niet alleen de geestelijke maar ook de wereldlijke heer van deze landstreek (de regio Transislana, d.i. Overijssel) was, vestigde hier een veerstal. Ieder die de plaats passeerde moest dus tol betalen.

Een veronderstelling is dat Bisschop Otto I hier een "Hof" of "Heim" heeft gehad, om welke plaats zich de mensen verenigden. Vandaar de naam "Otto-heim" of "Om-heim", langzamerhand veranderd in Ottohem, Otmen, Omhem en eindelijk Ommen. Of dit juist is? Er zijn meer veronderstellingen. Zeker is dat de naam "Umme" reeds in 1133 wordt genoemd.

De bekering van de mensen tot het Christendom in deze streken was het resultaat van de missionaris Lebuīnes, die daartoe omstreeks 770 Engeland verliet. Onder deze invloed verrezen op verschillende plaatsen kerken. De eerste kerk van Ommen is zeker al zeer vroeg gebouwd. In 1238 was hier al een kerk bekend. Eerst was het een houten gebouw.

In 1330 moet de kerk wel al van steen zijn geweest, want bij een grote brand op 9 mei van dat jaar, veroorzaakt door een bende krijgsvolk, bleef de kerk, gewijd aan de H. Brigida van Ierland, gespaard.

Ommen kreeg ook bekendheid in 1215 toen Bisschop Otto II hier een grote krijgsmacht verzamelde om op te trekken tegen Rudolf van Coevorden, die met de Bisschop overhoop lag, voornamelijk over het heffen van tolgeden. Tal van bekende edelen stonden de Bisschop terzijde. Deze keurtroepen werden echter door Rudolf te Ommen overvallen en op de vlucht gejaagd.

Twaalf jaar later, in 1227, leek Ommen weer het toneel van oorlog te zullen worden. Bisschop Otto, op wraak bedacht tegen de oproerige Drenthers, verzamelde een groot leger om hen te onderwerpen. Deze troepen werden echter op 1 augustus van dat jaar in de moerassen van Ane gelokt en verslagen, waarbij Otto en vele edelen de dood vonden.

Langzamerhand nam Ommen in betekenis toe. Bisschop Otto III, die grote belangen had bij de beveiliging van een zijner grenssteden en van de tol die zijn steeds ledige schatkist hielp vullen, besloot op 25 augustus 1248 Ommen stadsrechten te schenken, waardoor het dezelfde rechten en vrijheden verkreeg als Deventer, Kampen en Zwolle. Ommen werd toen van "muren" en poorten voorzien, waarschijnlijk eerst houten vesten of omheiningen.

Bisschop Jan van Arkel heeft in 1343 en later in 1346 deze vrijheden en privilegiën nog eens bevestigd.

Tot de stad gaven drie poorten toegang, n.l. de Brugge- of Vechtpoort, Varsenerpoort en de Arriërpoot. De muren zijn op last van Bisschop Philips van Bourgondië in 1518 gesloopt.

Over de naam van de rivier de Vecht tast men eveneens in het duister. Een veronderstelling dat deze is afgeleid van Vidrus, een in die rivier verdronken priester, die geleefd heeft ten tijde van de Frankische koning Odimar, kan niet juist zijn, daar de rivier de Vidrus reeds bij de Romeinen bekend was.

De tolgeden werden eerst namens de bisschop zelf geïnd, maar naderhand ging men over tot het verpachten daarvan. In 1434 pachtte de stad dit recht.

Een vaste oeververbinding bleek al spoedig noodzakelijk. De stad trof een overeenkomst met Hessel Mulert, die toezegde de brug te zullen leggen. Op 21 september 1495 gaf Bisschop David van Bourgondië officieel de vergunning daarvoor. Onverkort de rechten van de Bisschop kreeg de stad toestemming een tolgeld te heffen van allen die over de brug wilden gaan, rijden of veedrijven. Vaak geschiedde de betaling in natura, de z.g. bruggerogge. Van dit recht is tot 1923 gebruik gemaakt.

In 1451 werd de Stadswillekeur vastgesteld. Deze verordening bevatte 127 bepalingen waaraan de inwoners hadden te voldoen op straffe van boete. De voorschriften betroffen voornamelijk de openbare orde en veiligheid binnen de muren. Het z.g. Keurboek is een bijzonder goed bewaard gebleven boekwerk, waarvan de perkamenten bladen met een regelmatig handschrift zijn beschreven.

Tegenover het recht om binnen de muren te mogen wonen en dus de bescherming daarvan te genieten, stonden verschillende plichten waaraan men als "borger" behoorde te voldoen. Een verzoek daartoe moest worden ingediend bij de magistraat. Werd iemand met zijn gezin als "borger" toegelaten, dan moest hij eerst het "borgerrecht" betalen, "den Borgerlijcken Eed" afleggen, waarna hij in het "Borgerboek" werd ingeschreven. De borger had de verplichting tot Stadswerken als nachtwacht, vuurwacht (brandweer) e.d., vastgelegd in de Willekeur van 1451. Maar hij mocht dan ook handel drijven binnen de stad, vee weiden op de stadsgronden en daarop turf steken.

1517 is een jaartal dat met rode cijfers in de stads-geschiedenis staat opgetekend. Een ontzettende brand teisterde de stad. Er bleef van de huizen maar weinig over.

In 1533 leed de brug ernstige schade door zware ijs-gang en in 1558 werden door een zware storm alle huizen beschadigd. Ook 1624 was een rampjaar voor de stad, die door een zware brand bijna geheel werd vernield. Zorgvolle jaren bracht de 80-jarige oorlog ook voor Ommen mede. De benden van Alva stroopten het platteland van Overijssel af. Ook Ommen werd niet gespaard.

De hertog zelf trok in 1568 tot viermaal toe met een divisie Spanjaarden door de stad, rovende en plunderende. Maar ook was men bevreesd voor de Staatse troepen. Ommen stond geregeld onder brandschatting van beide partijen.

In 1665 genoot Ommen de eer om de strijdbare Bisschop van Munster, Christoph Bernard van Galen te mogen herbergen. Deze was in oorlog geraakt met de Republiek der Verenigde Nederlanden. De meeste plaatsen in Overijssel en dus ook Ommen hadden regelmatig zowel Munsterse als Nederlandse troepen te herbergen en ontkwamen niet aan plunderingen en brandschattingen. Spoedig daarop brak het rampjaar 1672 aan. Frankrijk, Engeland, Munster en Keulen bonden de strijd aan tegen de Republiek. Opnieuw viel de vijand Overijssel binnen. De Ommerschans, in 1623 opgericht ter beveiliging van dit gewest, viel al spoedig. In juni 1672 trok de vijand Ommen binnen en legerde zich bij de burgers. Het was een ontzettende toestand, daar de benden gewelddadigheden van allerlei aard pleegden. In 1674 werd Ommen door Rabenhaupt bevrijd.

Grotendeels als gevolg van deze oorlogen had de stad een enorme schuldenlast gekregen. Men was genooddaakt over te gaan tot het heffen van verschillende belastingen. Daar veel inwoners niet tot betaling in staat waren, gaf dit aanleiding tot veel moeilijkheden. Men moest zelfs stadsgoederen verkopen om rente en aflossingen te kunnen voldoen. In de persoon van de jonge Jan Friesendorp vond men iemand die orde op zaken stelde. Met bekwame hand regelde hij de stadsfinanciën. Hij voerde bezuinigingen in en zorgde dat niet alleen de schulden niet meer opliepen, maar ook dat de aflossingen op tijd betaald werden. Vanaf 1728 kwam er merkbare verbetering. Men kon de belastingen verlagen en had zelfs geld om een nieuwe brug te bouwen.

Toch was er een aantal burgers ontevreden over het beleid van de magistraat. Men wilde meer zeggenschap in het bestuur. Op zaterdag 31 mei 1732 giste het reeds in de stad. Pinkstermaandag daarop trok na de kerkdienst een grote groep ontevreden burgers

naar het stadhuis. De magistraat besloot niet toe te geven en de trouwe ingezetenen op te roepen hen te steunen. Bij de brug kwam het tot een treffen. Men sloeg er dapper op los en de oproermakers moesten "bebloet en gewond en met blauwe en dikke ogen, als ook gaten in de kop" het hazenpad kiezen. Er brak nu een betere tijd aan. Aan veel dingen waarmede de belangen van stad en burgers gediend waren, kon de magistraat zich weer met energie geven. Op de Mars werden populieren geplant (de Pöppelendiek). In 1733 werd een verbod uitgevaardigd deze willekeurig te hakken. De leerlooierskuipen op de Oord, die een erge stank veroorzaakten, moesten voor Sint Peter 1735 worden verwijderd. In 1737 werd Hendrik Kleman als eerste "chirurgijn" benoemd. Voor de brandweer werd in 1743 een brandspuit aangekocht. Zelfs had Ommen een "dichteres van vermaardheid" in de in 1748 geboren Machteld Bossier. Dan werden in 1762 de eerste straatlantaarns opgesteld. In dat jaar deed ook de nachtwacht voor het eerst dienst. De burgers werden bij toerbeurt hiervoor opgeroepen. Een vermelding in 1790 vertelt van een hoogtepunt in de betekenis van de Bissing, een jaarmarkt die in de Stadswillekeur al in 1557 is opgetekend.

- - -

Maar er waren meer ontevreden burgers. Nu over de benoeming van de magistraat. Alleen iemand die familie was van een gezeten regeringspersoon had kans benoemd te worden. In 1780 wendde zich een groep burgers tot de provinciale overheid met een gedocumenteerde klacht. "Wij willen en kunnen niet swijgen" schreven zij. De klacht werd voor kennisgeving aangenomen, maar was zeker niet ongegrond geweest.

- - -

Op staatkundig gebied was in ons land een gespannen toestand ontstaan, waarvan de invloed zich ook in Ommen deed gevoelen. Hier vormde zich ook de partij van de "Patriotten", die de Prins de macht wilden ontnemen. Uit gewapende burgers ontstonden in 1782 z.g. "vrijcorpsen" met de zinspreuk "voor Vaderland

en Vrijheid". Bevelhebber was Berent Oldeman. Daartegenover stonden de "Prinsgezinden" of de Oranjepartij, ook wel genoemd het "Corps van Anthoni Viisscher". In 1782 kwam het in de straten van Ommen tot een treffen tussen de twee groepen. De patriotten sloegen op de vlucht, waarbij hun trom in een nauwe doorgang tussen twee huizen bleef steken. Klachten over deze gevechten deden in 1787 Ridderschap en Steden van Overijssel besluiten het "Corps van Anthoni Viisscher" te verbieden. Door de komst van de Pruisen in datzelfde jaar werd ook het genootschap "voor Vaderland en Vrijheid" ontbonden.

- - -

Ook aan de gevolgen van de Franse overheersing ontkwamen de Ommenaren niet. Vluchtende soldaten en burgers werden hier ondergebracht. Later volgde inkwartiering van soldaten van het Republikeinse leger. Met behulp van de Fransen verzekerden de patriotten zich van de macht.

In 1796 ontving de stadsregering een nieuwe naam: "Provisionele Representanten van het Volk van Ommen". Burgers werden geoefend in de wapenhandel.

Ons land kreeg de naam "Bataafse Republiek" met als koning Lodewijk Napoleon. Deze zou in 1809 Ommen bezoeken, waarvoor een groot feest werd georganiseerd. Het was een teleurstelling toen men vernam dat de koning op 2 maart over de Hessenweg was gepasseerd zonder Ommen aan te doen. Om hem toch van de eerbied van de stad te overtuigen werd een commissie nagezonden, die de koning bij Gramsbergen inhaalde. Zij kregen duizend gulden mede voor de armen! Het feest dat de burgerij was beloofd werd op maandag 13 maart 1809 gehouden.

Na de inlijving bij Frankrijk werd het gemeentebestuur ontslagen. De keizer benoemde een nieuwe burgemeester of maire in de persoon van I. Amama Chevallerau. Er kwam een afdeling Franse gendarmerie en na invoering van de conscriptie in 1811 moest Ommen soldaten leveren voor het keizerlijke

leger.

Na de val van Napoleon kwamen hier de kozakken en daarna (1814) Engelse troepen.

- - -

Zowel tijdens als na de Franse tijd kwamen weer verschillende verbeteringen tot stand. De mesthopen op het Vrijthof moesten in 1805 verdwijnen. De Bouwstraat werd in 1807 vernieuwd. 1 april 1807 werd daarvoor de eerste steen gelegd en kort daarop werd besloten de vernieuwing door te trekken tot aan de brug. In 1809 werden de Ommermars en Schuursteeg in orde gemaakt. Ten behoeve van de burgerij werden in 1808 waterputten gegraven. Het oude uit 1431 daterende stadhuis aan het Vrijthof werd verbouwd en nog tot 1827 als zodanig gebruikt. In dat jaar werd n.l. het nieuwe stadhuis bij de brug gebouwd.

In 1809 telde Ommen 672 ingezetenen.

- - -

Vanaf deze tijd willen wij volstaan met het vermelden van enige belangrijke jaartallen.

1815 Ommen viert de bevrijding.

1816 Stad Ommen krijgt een gemeentewapen.

1817 Z.K.H. Prins Frederik der Nederlanden passeert Ommen.

1818 De gemeente Ambt Ommen wordt gevormd uit de gronden van het voormalige Ommer kerspel.

Stichting van de bedelaarskolonie de Ommerschans.

1819 Deze schans wordt overgenomen door de maatschappij van weldadigheid.

1824 De molen op de Oord wordt gebouwd.

1828 Eerste steen gelegd voor het nieuwe stadhuis.

1832 Lindebomen op de Markt geplant.

1835 Inkwartiering tijdens de Afscheiding.

1839 Aanleg weg naar Vilsteren.

1840 Aanleg weg naar Hardenberg.

1841 Aanleg weg naar Lemele.

1844 De school op het Vrijthof gebouwd.

1850 De school op het Bouweinde gebouwd.

1854 Aanleg weg naar Balkbrug.

1855 Besluit tot het houden van een weekmarkt.

- 1859 Bouw huis van bewaring.
- 1862 Ommen krijgt een postkantoor.
- 1863 Aanleg kanaal naar Dedemsvaart.
- 1866 Cholera-epidemie. Bouw noodziekerhuisje.
- 1868 Bouw ophaalbrug over de Vecht.
- 1872 Instelling diligencedienst op Zwolle, den Ham en Balkbrug.
- 1877 Instelling stille nachtwacht.
- 1881 Ingebruikneming postkantoor aan de Kruisstraat.
- 1885 Het oude kerkhof bij de N.H. kerk geëgaliseerd.
- 1888 Instelling wekelijkse botermarkt. Het huis "Het Laar" komt aan de Sandberg-Stichting.
- 1890 Stichting zuivelfabriek.
- 1899 Ambt-Ommen krijgt een gemeentewapen.
- 1901 Stichting Oude-mannen- en vrouwenhuis.
- 1903 Overdekking van de botermarkt. Aanleg spoorlijn naar Zwolle.
- 1907 Bestrating van het marktplaatsje. Bouw Giethemer voetbrugje.
- 1918 Afschaffing gemakkelijkheden op de Bissing. Bouw electrisch net.
- 1920 De begraafplaats aan de Hardenbergerweg in gebruik genomen.
- 1923 Aanleg weg langs de Vecht. Afschaffing nachtwacht. De gemeenten Stad- en Ambt-Ommen tot één gemeente verenigd. Afschaffing bruggetol.
- 1925 Verbouwing gemeentehuis.
- 1926 Verbetering van de Haven.
- 1928 Aanbrenging van straatnaamborden. Verbreding Voorbrug.
- 1929 Verbetering Stationsweg.
- 1932 Aankoop landgoed het Laar door de gemeente. Opheffing kantongerecht.
- 1933 De gemeente krijgt de F.E. Baron Mulert Stichting.
- 1935 Afbraak percelen op het Vrijthof voor verbouwing van de o.l. school.
- 1936 Aanleg rondweg en bouw nieuwe Vechtbrug.
- 1937 Bouw eierhal. Inlegering grensbataljons. Bouw kinderkuis "de Wolfskuil".

- 1940 Ommen in staat van beleg verklaard. Inval Duitse troepen.
- 1942 Ingebruikneming Kamp Erica.
- 1943 Weg-voering Joodse ingezetenen. Algemene staking
- 1944 Doortrekking oorlogsvluchtelingen.
- 1945 Kindertransporten uit het Westen. Bombardementen en verwoestingen. 11 april bevrijding door Canadese troepen.
- 1946 Instelling autobusdiensten. Buitengewoon hoog water in de Vecht.
- 1947 Het kinderruis "de Wolfskuil" brandt af.
- 1948 Instelling natuurwacht. Opening inlichtingenbureau VVV. Viering 700-jarig bestaan als stad.

G. Steer.

O-O-O-O-O-O

Weer in volle glorie

Fier as een koning staoj der weer bij,
 Ow wiek'n weer klaor veur de slag.
 't Volk dat onder ow wont is echt bli'j,
 En zie laot dat ok marken dissen dag.

Wat zol oonze Omm'n toch kaal wee'n,
 Zonder ow dreierende zwienden groet.
 Ow schaande beheurt tot het verlee'n,
 En dat död de echte Ommer toch goed.

Ie staot in glorie as ooit te veur'n,
 Ow pak past en kleurt ow zo mooi.
 De makers, die könt met oe geur'n,
 Zie kleden ow in een vorstelekken n' tool.

Meyt voort olde Oldemans mölle,
 Meyt het licht dat over Omm'n schient.
 Wie wenst ow goede jaor'n, völle.
 En daj maar nooit uut oons Omm'n verdwient.

D. Makkinga.

-x-x-x-x-x-

De Arendshorst te Varsen.

Op 19 september 1692 had richter Johan Molkenboer te beslissen in een geschil ontstaan over verkoop van een partij stenen, afkomstig van de afgebroken havezate de Arendshorst te Varsen.

Wat was namelijk het geval?

Kapitein P.G.A. Zytzema had van het "afgebroooken huis der Arendshorst twaalf duisent steenen soo heelen als halven, mits twee halven voor een heele leverende nae deselve van te vooren met mal-kanderen "eerst wel te hebben besightigt, gekoft". De prijs was vijf car. guldens per duizend.

Enige tijd na de koop zond de heer van Zytzema zijn knecht met enkele van zijn meijers naar de Arendshorst om de stenen af te halen. De stenen werden prompt geleverd, doch tot betaling kwam het niet. De heer van Zytzema verklaarde hierover op de terechtzitting onder ede dat bij de in maart van dat jaar met Jan Geurts aangegane koop was bedongen dat deze hem "heele groote moppen en een kleinder soorte mede heel synde, met eene halve bijgevoeght, te saemen eene groote uit maekende", zou leveren.

De gevolmachtigde van Jan Geurts, de heer R. Truin, eiste dat betaling zou plaatsvinden of anders de "toegetelde en afgehaelde steenen weeder ter plaatse daar hij se van daen heeft haelen te doen brengen, ende deselve ter selve quantiteit aldaer weder te doen tellen alles onder expres bedingh van costen schaeden en interessen.

Over de afloop van het geschil zijn geen gegevens bekend. Voornoemd relaas is ontleend aan een stuk uit het stadsarchief van Deventer.

J. Lucas.

Vertrouwen.

Een windstille dag zunder regen!
De zonne stund flink in de braand;
Een zommerse lucht kwaamp oe tegen;
Dat vind ie niet vulle in oons laand.
De boeren op 't veld an het wruten
Hadd'n 't bovenste best naor hun zin,
En 't binnenhoesvolk trôk naor buten,
De wiede wildernis in.

Ok ik loop genuuglijk te kuieren
In de stilte van 't prachtig bos;
Daor lag slechts een knientien te luieren
Op een plekkien van 't broengrunne mos.
Twee veugelties hadden zo'n wille;
Met menare bouwden z'een nust.
En verder was alles zo stille,
Een wonder van vrede en rust.

Net had ik een beltien beklommen,
Dat 't uitzicht wat wieder vergroot,
Of 'k zag daor drie reeën ankommen
An d' ôverkaant van een sloot.
Verbiesterd stao j' dan te kieken
Naor zo'n zuver stukkien natuur.
Maor laot van oen bliedschap niks blieken,
Al be'j' d'r van ôverstuur.

Och heden... ze'j hadden miej ziene;
Ze reuken zo'n wildvrumde geur.....
Toen nammen ze iensklaps de biene
En gingen d'r windsnel van deur.
An alle kaant ducht ze gevaoren,
En mensen vertrouwt ze gien zier;
Het wantrouwen gruijt met de jaoren,
D'rum hold ze de deure op een kier.

Doch as ze de rogen ziet goezen
En 't onweer zo arg giet te keer,
Of as ze de stûrmwind heurt boezen,
Al is 't mangs nog zu'k biester weer,
Dat zal heur de rust niet ontroven,
Dan zuukt ze gien plekkien tot schuul,
Want alles wat dale kump van boven
Dat geft heur een vredig gevuul.

E.H. Timmerman.

= = = = =

De Stadsmuren van Ommen.

De herdenking van de dag dat Ommen 725 jaar geleden Stadsrechten verkreeg is eigenlijk een herdenking van vrijheid.

De kern van onze Stadsbrief is de uitspraak van Bisschop Otto III, in zijn hoedanigheid als wereldlijk heerser: "Wij bepalen dat de Stad zelf vrij zal zijn".

Er is dus in 1248 al, wat in het oog van de bewoners en ook van de bisschop, een stad mag worden genoemd.

Die Stad krijgt van hem vrijheid. Zij wordt bevrijd van en uitgelicht uit een grotere en ook oudere bestuurseenheid, n.l. het Schoutambt Ommen.

De vrijheid bracht rechten mee en ook plichten. Tot de rechten behoorde het aanbrengen van beschermende afschuttingen die veiligheid boden aan de burgers en de mogelijkheid schielen zich tegen overvallen te verdedigen. Ommen heeft zo iets gehad.

Het kunnen houten schuttingen of palisaden zijn geweest, aarden wallen of stenen muren.

Sinds kort weten we met zekerheid dat Ommen stenen muren heeft gehad.

Westelijk van de Bermerstraat, achter het nieuwe pand dat H.G. Habers daar bouwt hebben wij, met enige andere overblijfselen gezien van een deel

der muur en op een andere plaats zagen wij nauwkeurig de sleuf waar de stenen der muur waren uitgegraven toen deze werd gesloopt, vermoedelijk voor de bouw van nieuwe woningen. Volgens een oude mondelinge overlevering o.a. van de steeg die later "Jeruzalem" werd genoemd, achter de tegenwoordige apotheek aan de Varsenerstraat. Het boek van Steen en Veldsink vermeldt dat de eerste muren vermoedelijk van hout zijn geweest. Naderhand zijn er dus stenen muren gekomen. Van aarden wallen, zoals Steenwijk die nog heeft, is nooit ergens een spoor gevonden. Wij hebben ons vaak afgevraagd waar die muren hebben gelopen en het antwoord was meestal: langs de buitenkant van de Bermerstraat, Gasthuisstraat, Achter de Geuren, Walstraat en Burggraven. Op een voor ons liggende fotokopie van een kadastrakaart uit het begin der vorige eeuw zijn daartoe de lijnen uitgestippeld. Wij betwijfelen echter of deze lijnen - althans ten aanzien van de oudste muren - juist zijn. De overblijfselen achter de nieuwbouw van Habers hebben in elk geval aangetoond dat de lijn daar plm. 25 meter te ver naar binnen is getekend, en de muur evenzo veel verder naar buiten - d.w.z. verder westelijk - heeft gelegen. Wij hebben sinds lang de gedachte dat de oudste muur op meerdere punten anders heeft gelopen en dat de Stad oorspronkelijk veel kleiner is geweest dan op die kaart is aangegeven. Wij betwijfelen of het stadsdeel, zo ongeveer ten noorden van Varsenerstraat, Karnemelkstraat en Walstraat, oorspronkelijk binnen de muur heeft gelegen. Onze argumentatie - als ze zo mag heten - is als volgt. Als de eerste muren hebben gelopen waar ook de laatste liepen heeft Ommen in de eerste vijf en een halve eeuw van zijn bestaan geen enkele uitbreiding gekend. Dan zijn er binnen de muren altijd grote onbebouwde ruimten geweest, wat de te verdedigen muur-lengte nodeloos groter maakte. Dan heeft de Ommer Kerk altijd onwaarschijnlijk ver uit het middelpunt gestaan en eigenlijk nooit het middelpunt gevormd. Dat zijn de drie eerste argu-

menten.

Maar wie het hierbij gevoegde kaartje bekijkt, ziet ook dat de verkavelingsdichtheid ten zuiden van de Karnemelkstraat veel groter is dan ten noorden daarvan en dat wijst op een oudere en beperktere centrumvorming. Want waarom zou men zich met zo weinig ruimte hebben beholpen als er binnen de muren onbebouwde ruimte in overvloed was. Ten noorden van de door ons aangegeven lijn, waar wij ongeveer de eerste muren vermoeden, zijn de kavels, zelfs omtrent 1830, toen deze kadasterkaart werd gemaakt, nog veel groter en staan maar weinig woningen.

Wij mogen wel aannemen dat het Gasthuis "de Heilige Geest" - een oude-vrouwenhuis, waar de tegenwoordige Gasthuisstraat naar genoemd is - binnen de muren heeft gelegen. Deze kennelijk rijke inrichting die het Stadsbestuur geld kon lenen in moeilijke tijden, zal beslist geen genoegen hebben genomen met een plaats waar geen veiligheid was. Dat Gasthuis stond - volgens de overlevering - ongeveer op de plaats van de Eierhal - naast de oude apotheek. Daar direkt achter zoeken wij - ongeveer parallel met dat stukje Varsenerstraat en de Karnemelkstraat de loop, althans van de oudste muren. Dan wordt ook duidelijk waarom het steegje rechts van de Bouwstraat, tussen Bakker Jutten en Bemboom, nu nog Walstraat heet.

Wij schrijven dit onder alle voorbehoud, in de hoop dat opgravingen of andere onderzoekingen ons eens in het ongelijk zullen stellen. Want dan zou onze kennis van de geschiedenis van Ommen vermeerderd zijn.

Daar gaat het om, niet om gelijk te hebben. Wij zullen waakzaam moeten zijn bij de afbraak van elk oud huis, in de komende jaren. Het zou toch al wonderlijk zijn als alleen maar op die plaats aan de Bermerstraat iets van de muren was achtergebleven.

M. Makkinga Azn.

De legende van de Hongerige Wolf.

3. Het toernooi te Bentheim.

Op 24 juni van het jaar 1379 werd op het slot Bentheim het Sint-Jansfeest gevierd.

Vele gasten uit de verre omtrek waren uitgenodigd er aan deel te nemen.

Onder hen bevond zich een jonge man, weelderig gekleed en schijnbaar van aanzienlijke afkomst.

Het was Frederik van Wevelinckhoven, neef en lieveling van de toenmalige Bisschop van Utrecht.

Zijn oom, Floris van Wevelinckhoven had hem aangesteld als overste van de bisschoppelijke troepen in Salland en burchtvoogd van het Kasteel de Hardenberg.

Aan dit feest was een steekspel, een toernooi verbonden, waarbij de ridders elkaar te paard bestreden. Wie het geluk te beurt viel de meeste tegenstanders met de lans van het paard te werpen, was de overwinnaar. Vanzelfsprekend kwam het hier op lichamelijke kracht en behendigheid aan.

Op de dag, voorafgaande aan die waarop het spel zou plaats vinden, had de Graaf van Bentheim aan Frederik de boodschap laten brengen, dat hij dit spel zou moeten winnen. Als beloning zou hij dan de nicht van de Graaf, Emmelina, tot koningin van het feest moeten kiezen.

Arnout van Egmond, die deze boodschap overbracht, verried dat het in de bedoeling lag een verbintenis tot stand te brengen tussen het Grafelijke Hof van Bentheim en de Bisschop.

Deze laatste had er namelijk veel belang bij, dat hij bij het plotseling uitbarsten van een oorlog in de rug gesteund werd door de Grafelijke macht van Bentheim. Door de twijfelachtige trouw van de Burchtgraaf van Koevorden, Landdrost van Drente, moest hij zich door een staatkundig huwelijk van deze steun verzekeren.

Frederik voelde niets voor dit geheimzinnige voorstel. In een vertrouwelijk gesprek met Arnout van Egmond deelde hij mede, dat hij er niet aan dacht langs deze weg de jonge Gravin van Bentheim tot

zijn echtgenote te maken. De vrijheid van haar huwelijksplannen wilde hij niet door een vooraf beraamd plan beïnvloeden.

De volgende morgen had op het toernooiveld het kampspel plaats. Onder de vele toeschouwers was het geheim reeds zo openbaar geworden, dat ieder op die dag het verlovingsfeest verwachtte van Emmelina van Bentheim met Frederik van Wevelinckhoven.

Frederik streed met onstuimige geestdrift en kwam als kampioen uit de strijd.

Hij was dus de winnaar, doch nam de kroon en zette die, zonder enige aarzeling op het hoofd van de Jonkvrouw, die naast Emmelina was gezeten, hoewel hij haar nooit te voren gezien had en zelfs haar naam niet kende.

Vanzelfsprekend ontstond er grote ontsteltenis. Het feest was ten einde en beide Jonkvrouwen spoedden zich naar de kamer van Emmelina, waar de gekroonde zich het sieraad van het hoofd rukte en op de tafel wierp.

"Deze bekroning past mij niet", zeide zij tot haar vriendin, "want ik ben reeds enige tijd verloofd".

De spreekster was Ida van Essen, Jonkvrouwe van Eerde. Op eenvoudige wijze vertelde zij het ook aan Frederik. Deze hoorde de verklaring aan en zei:

"Allen die mij kennen, weten dat ik nooit iets heb gedaan dat tegen mijn overtuiging inging. Dat heb ik ook nu bewezen, door tegen de wil van mijn oom u te kronen en niet Uw Grafelijke buurvrouw".

Ida vertelde hem, dat een nadere kennismaking, die tot een verloving zou kunnen leiden, niet mogelijk was omdat haar hart niet vrij meer was.

Het was voor de Jonkheer een grote teleurstelling. Maar Ida had Rudolf van de Collendoorn gekozen en wilde geen afstand van hem doen, al zou zij ook door een huwelijk met Frederik van Wevelinckhoven op eervolle wijze in de familiekring van de Bischof van Utrecht zou zijn opgenomen geweest.

G. Steen.

+ + + + +
= = = = =

Regeling marktgelden 1856

Onderstaand willen we de letterlijke tekst weergeven van een raadsbesluit van Stad Ommen, waarbij de marktgelden worden geregeld.

Zitting van den 24 July 1855.

De Raad der gemeente Stad Ommen

Gezien de artikelen 238, 254, 232 - 237 der Gemeentewet,

Besluit

Er zal vanaf den 1e Januarij 1856 geheven worden het volgend staangeld voor kramen, tenten en andere voorwerpen op de publieke markt dezer Gemeente, als op de Bissang.

Overdekte kramen

Een zilverkraam	f. 0,60 per el
Een tinnenkraam	" 0,25 " "
Een ijzerkraam	" 0,20 " "
Katoenen en Manufakturenkraam	" 0,40 " "
Hoeden en Petten kraam	" 0,25 " "
Galanterie kraam	" 0,20 " "
Koeken kraam	" 0,25 " "
Kaas kraam	" 0,20 " "

Onoverdekte kramen en tafels.

Een katoenen en Manufakturen kraam	f. 0,15 per el
Een kousen kraam	" 0,15 " "
Een ijzer kraam	" 0,15 " "
Een boeken kraam	" 0,25 " "
Een galanterie kraam	" 0,15 " "

Met alle verdere koopwaren op tafels gelegen en hierboven niet speciaal vermeld f. 0,15 per el.

Eene tent waarin sterke dranken worden verkocht

Eene tent met openbare vermakelijkheden	f. 4,--
Eene dol of mallemol	" 3,--
	" 1,--

Van koopgoederen die op de grond worden geveild	
Van iedere 2 raden	f. 0,05
Van iedere stoel	" 0,00 $\frac{1}{2}$
Van ieder Braak	" 0,02 $\frac{1}{2}$
Van iedere Kist	" 0,05
Van ieder Span	" 0,01 $\frac{1}{4}$
Van ieder stuk kuipgoed door elkander gerekend	
f. 0,01 $\frac{1}{4}$.	

Op kermis en gewone marktdagen zal vorenstaand bedrag slechts voor de helft worden geheven. Voor alle andere goederen welke niet speciaal in dit tarief worden vermeld zal door iedere verkooper op de Bissing ten hoogste twee gulden en ten minste vijftig cent, en op gewone marktdagen ten hoogste een gulden en ten minste vijf en twintig cent naar de hoeveelheid gerekend worden betaald.

Van levendig vee.

Van ieder paard of veulen	f. 0,10
" " hoornbeest	" 0,05
" " kalf beneden 1 jaar	" 0,02 $\frac{1}{2}$
Van een wagen met biggen	" 0,10
" " varken	" 0,02 $\frac{1}{4}$
" " schaap	" 0,00 $\frac{1}{2}$

Zoo een koopman onderscheidene goederen in dit tarief voorkomende te koop heeft, zal door dusdanigen het hoogste marktgeld dier waren worden betaald. De Raad voornoemd

Van Mahuijs, burgemeester. J. Velthuis Kramer, weth.

J. Lucas.

(-) - (-) - (-) - (-)

Rijmen op namen.

In dit blad wil ik de aandacht vestigen op de gewoonte in vroegere jaren om rijmen te maken op de bewoners van een bepaalde buurtschap of streek. Deze rijmen gaven op onschuldige wijze de eigenaardigheden weer van de betrokken personen. Hierna volgen enkele uit buurtschappen in onze omgeving.

Buurtschap Stegeren.

Noeverman is de belle
Praestinck in de schelle
Meijerink is de slomp
Wesselink kaarnt botter in 'n olden klomp.
Hilbersboer woont an 'n diek
Bensink Albert hölt 't bien niet liek.
Schöttink is 'n grauwen stroek
Hagemans Roelf is de koekoek.
Petersboer woont an 't hekke
Evert Jan is 'n poepenstekker
Nijenboer woont an de Stege
Herbers hef d'r nog wel dege
Koeien Jaan hef twie spint geld.
As dat niet waor is, hef Martens Luuks de leugen verteld.

Buurtschap Arriën.

Kolkman woont an 't water
Boosman slacht 'n griezen kater
Hendrik de Lange is 'n besten man
Appie is de man die kunsten kan
Dannenkaamp kik over 't veld.
Schipperdien wörd niet met 'eteld.

Buurtschap Rhaan.

Wuestman den woont an de weg
Goossens-Wemme den zut zoo slecht
Fineweever woont op 't veld
De Hutte den leeft zonder geld
Hemminks-Mieto en de Wejer en 't wief
zint alle leu met 'n gat in 't lief.

Klaos zien Beernd den vaart de broed
 Koks-Evert mut dan veuroet.
 Kooi-Jan zien Zwane krabt 't gat
 Schuurs-Gaitdiene weet altied wat
 Bouws zien olde peerd
 He'k nog liever as Hanninks Geert.

Het is bekend, dat van deze rijmen er meerdere
 in omloop zijn geweest.
 En dat niet alleen in de buurtschappen maar ook
 in bepaalde delen van Ommen, b.v. op het Bouw-
 einde.
 Er zijn maar enkele personen, die deze rijmen
 van buiten kennen. Het zou jammer zijn, wanneer
 zij op de duur in de vergetelheid geraakten.
 Daarom doe ik bij deze een beroep op onze le-
 zers om te trachten de oude namenrijmen opge-
 schreven te krijgen.
 Met belangstelling wacht ik de uitslag van dit
 verzoek af.

G. Steen.

=====

Om de doortrekkende troepen van het nodige te
 kunnen voorzien, werden de buurtschappen in de
 gemeente Ambt Ommen, die tot nu toe van inkwar-
 tiering verschoond waren gebleven bij brief van
 3 februari 1814 ingeschakeld voor de levering
 van rogge. De prijs werd bepaald op f. 0,35 per
 schepel. De zettters in de respektievelijke
 buurtschappen moesten zorgen voor: Avereest 6
 mudde, Beerze 4 mudde, Junne 2½ mudde, Lemele
 5 mudde, Stegeren 4 mudde, Varsen 4 mudde en
 Vilsteren 2½ mudde. De levering is geschied voor
 de 6e februari van dat jaar.

- - - - -
 = = = = =

Wies mi'j de weg.

Wies, vrundelek Licht, mi'j as Ow trouwe wacht,
wies mi'j de weg.
'k Bin veer van huus en duuster is de nacht,
wies mi'j de weg.
Want steil en onbekend is nog het pad veur mi'j.
Lich altied mi'j dan met Ow schiensel bi'j.

Niet altied kwaamp tot Ow zoo stil mien bee:
wies mi'j de weg.
Ik gunk mien gaank, maar now, met zachte tree:
wies mi'j de weg.
Mien zunlich zunk, maar och, mien hoogmoed leut
mien hart gien röst, dat van Ow vrede preut.

Geeft mi'j Ow zeeg'n. 'k Zie Ow wondere macht,
wies mi'j de weg.
Langs al 't gevaor - töt in de duustere nacht
de dag mi'j wacht.
En d' englentrouw, as ik an weg gaon dacht,
heft mi'j 'eleid en mi'j naor huus toe bracht.

J.H. Newman (vert. S. van Wattum).
Overgezet in Ommer spraoke

door G. Steen.

x x x x x x x x
o o o o o o o o
- - - - - - - -

PLANTEN KOPEN

IS ADVIES VRAGEN AAN

VAKBEKWAME

MENSEN

*TUINARTIKELEN
*TUINAANLEG
*TUINONDERHOUD

KWEKERIJ

GMEYERINK

HAVEN OOST 4 TEL 1382

Voor kaas en fijne vleeswaren
ook boerenkaas

Uw adres

H. G. HABERS

Varsenerstraat 4

Voor al uw

IJZERWAREN, GEREEDSCHAPPEN,

LUXE- en HUISHOUDELIJKE ART.

TAKMAN B.V.

Ommen, - v. Raaltestraat 26 - telefoon 1407

Voor **MODESCHOENEN** en
GOEDE REPARATIE

HORSTINK

Markt 11, Ommen

VERF- EN BEHANGSPECIAALZAAK

Ook uw adres voor schilderwerk,
behang en glaswerken.

H. AALPOL V/H R. BIJL

Gasthuisstraat 18, Ommen

WIJ LEVEREN:

vulzand, zw. grond, metselzand, grint 1e en 2e
soort, mijnsteen en andere verhardingen.

Verder kunnen wij alle grondwerk voor u doen
o.a. met hydr. kranen, shovels, kipauto's, kiptrailers
en dieplader. Ook in aanneming.

DUNNEWIND - GERRITS B.V.

Strangeweg 7 - OMMEN, Kantoor tel. 05291-
2150. Privé 05291 - 1668 - 2486 - 1993

AUTOSCHADE

„HUYSMANS”

UITDEUKEN

SPUITEN

MOFFELEN

Wol le ow klere in de
stad koop'n ? ? ?

Now koop dan maar ble'j

PETER B.V. HERENMODE

Ommen is al 725 joar stad !

Strangeweg 20, Ommen, Telefoon 05291-1146

DROG. - PARF. B. J. BOSSCHER - Ommen

Schoonheidssalon
volgens afspraak
Telefoon 1414

Overijsselse

Coöperatieve

Bouwonderneming u.a.

VOOR AL UW BOUWWERKEN !

Ommen, telefoon 2810, Strangeweg 14

Wij maken voor U: **STOFKNOPEN - STOFCEINTUURS ENZ.**

Verder volop: **KNOPEN
RITSEN, GESPEN
CEINTUURS, GARENS
KANT EN GARNEERBAND
SCHAREN - STOFFEN**

kortom: voor alles wat met naaien te
maken heeft, naar
NAAIMACHINEHANDEL

STEGGINK

Nijverdal, Rijssensestraat 33a, Tel. 3030
Ommen, Gasthuisstraat 27, Tel. 1313
Heino, Dorpsstraat 1, Tel. 1204

henk's boetiek

als u MODE zoekt!

Doc. A. C. v. Raaltestraat 11, tel 2598

H. H. KERVER

**SMEDERIJ - CONSTRUCTIE
HAARDEN - KACHELS
ERKEND GASFITTER**

OMMEN, Middenstraat 17, Tel. 05291-1764

**Voor uw
autoschade**

naar

CARROSSERIEBEDRIJF

J. I. BAKKER

Sogenbosstraat

Privé-adres:

Zwolscheweg 8b

Tel. 05291 - 1294

V A N D A M

**STOFFEN — WOL
NAAIMACHINES**

KEIZER

is altijd al goedkoop

e'wes en dat is e.

Al meer dan vijfzig jaar!

En dat is VAN DER STEEG now nog.

Voor al uw bloemwerken

Bloemen mag. Joh. Schuurman

Brugstraat 12, Ommen, tel. 1388

RADIO en TELEVISIE

M. Dunnwind

Dr. A. C. v. Raaltestr. 12

TEL. 1658 - OMMEN

Radio

T.V.

Stereo rec.

Erkende Technische dienst.

Koelkasten

Wasautom.

BIJ**VOOR****oud - ommers met****KONFEKTIE****nieuwe wensen****R. J. Schudde****TEXTIEL****zijn van harte welkom****Dr. van Raaltestraat - Ommen****WONINGINRICHTING****AUTOBEDRIJF****G. J. LEERENTVELD****HAMMERWEG 1 — OMMEN****SIMCA DEALER****Uw adres voor SCHOENEN****VOSJAN****BOUWSTRAAT****Makelaarskantoor****J. van Ittersum**

bemiddeling bij
aan- en verkoop van
onroerende goederen
en
taxaties

Bar. v. Fridaghstraat 20**Telefoon 2186****HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN****BEMBOOM****Bouwstraat 7, Ommen, Tel. 1383**

Schildersbedrijf Fa. JOH. VAN ELBURG
Telefoon 1828 - Schurinkstraat 24 - Ommen

voor Schilder- en behangwerk, in nieuwbouw
en onderhoud. Verder in onze zaak een grote
sortering Behang - Saus - Glas - Verf en
alles voor de Doe-het-zelver.

't Giet ow goed bij al waij doet**OCO****LUNCHROOM - IJSBEDRIJF****Brugstraat 16 - Telefoon 1429****Voor al uw**

★ **SCHOENEN** en
★ **SPORTARTIKELEN**

W. van Kesteren**Kerkplein 6 - 7 — Ommen****INKOOP****ANTIEK****VERKOOP**

Speciaal voor koperen voorwerpen o.a.
LAMPEN - DOOFPOTTEN - KANDELAARS
ENZ. ENZ.

H. H. KERVER SMEDERIJ

Tevens het adres voor
POLIJSTEN EN REPAREREN van Uw
koperen voorwerpen.

Middenstr. 17, Tel. 05291-1764, OMMEN

Rabobank

„OMMEN EN OMSTREKEN” W.A.

Bouwstraat 20 - 21	Ommen	Tel. 2750
Brugstraat 11	Ommen	Tel. 2750
Lemelerweg 68	Lemele.	Tel. 05723-366

Voor al uw bankzaken.

AUTOBEDRIJF

MAKKINGA B.V.

Voor Service en Verkoop

OPEL

B.K. L.P.G. Inbouwstation

Schurinkstraat 36, Ommen, Tel. 05291-2550

AUTOVERHUUR
H. DUNNEWIND

Verhuur van
LUXE AUTO'S en
9 pers. **V.W. BUSJES**,
zonder chauffeur
GESLOTEN BESTELWAGENS
tot plm. 18 m³, **B.E. rijbewijzen.**

Hardenbergerweg 57,
Telefoon 1960, b.g.g. 2670

AUTOSCHADE

voor een snelle en billijke reparatie

L. P. Stroobach

AUTOSPUITINRICHTING EN RECLAME

Ommen, Haven Oost 18, Telefoon 1218
Na 5 uur 05220 - 54165, Meppel

PACTON VAN WEELDE B.V.

OMMEN

- ★ AANHANGWAGENS
- ★ OPLEGGERS
- ★ CONTAINERS

Voor al uw Bouwwerken:
Weelink's Bouwbedrijf B.V. Ommen

Kantooradres: Schurinkstraat 21 - Werkplaats: Strangeweg 24

Telefoon 05291 - 1885 - 1196

WO